

Кафедра загальної педагогіки та права

Затверджено:

На засіданні кафедри загальної педагогіки та права
Протокол № 10 від 28 травня 2024 р.

Завідувачка
кафедри

Вікторія ПРИЛИПКО

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»**

Спеціальності: 075 Маркетинг

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Маркетинг»

Спеціалізація: _____

Рік набору: 2024-2025

Кременчук, 2024

Укладачі силабусу навчальної дисципліни:

Нич Тамара Володимирівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри загальної педагогіки та права

Сідненко Марина Вікторівна – старший викладач кафедри загальної педагогіки та права

Викладач:

Нич Тамара Володимирівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри загальної педагогіки та права

Силабус розглянуто на засіданні кафедри загальної педагогіки та права
Протокол № 10 від «28» травня 2024 р.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Філософія
Шифр та назва спеціальності	075 Маркетинг
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	4 кредити / 120 год Лекції: 26 Практичні заняття: 26 Самостійна робота студентів: 68
Терміни вивчення дисципліни	1 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	I семестр - Іспит
Сторінка дисципліни на сайті	

2. Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

Нич Тамара Володимирівна	
Науковий ступінь	кандидат філософських наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри загальної педагогіки та права
Контактна інформація викладача:	
E-mail	nich@ki-maup.com.ua
Контактний тел.:	
Телефон кафедри	
Портфоліо викладача	

3. Анотація курсу

Вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є обов'язковою частиною освітнього процесу, що розвиває світоглядну, критичну та логічну думку здобувачів вищої освіти, формує їх ціннісні орієнтири, а також надає знання про фундаментальні принципи реальності та людського існування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є співвідношення категорій людина та світ, сутність та найзагальніші підстави світу, можливості та межі пізнання.

Метою курсу є формування у студентів системи знань та навичок щодо розуміння базових філософських категорій та концепцій, які описують фундаментальну природу реальності; усвідомлення засад соціального буття; панування загальнонауковою методологією та когнітивною логікою процесу наукового пізнання.

Пререквізити:

Вивчення дисципліни «Філософія» базується на знаннях, отриманих в межах програми середньої школи.

Постреквізити:

Знання та вміння, отримані в процесі вивчення курсу, можуть бути використані для опанування дисциплін **ОК7** «Основи економічної теорії», **ОК17** «Еволюція маркетингу» та **ОК20** «Маркетинг».

4. Програмні компетентності та результати навчання

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Маркетинг».

Загальні компетентності	ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
	ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
Результати навчання	ПРН12. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.
	ПРН15. Діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних принципів маркетингу, поваги до культурного різноманіття та цінностей громадянського суспільства з дотриманням прав і свобод особистості.
	ПРН16. Відповідати вимогам, які висуваються до сучасного маркетолога, підвищувати рівень особистої професійної підготовки.
	ПРН18. Демонструвати відповідальність у ставленні до моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства у професійній маркетинговій діяльності.

5. Зміст навчальної дисципліни та розподіл бюджету часу

Тема 1. Філософія як світогляд, її призначення, зміст і функції в сучасному суспільстві

Предмет філософії. Основні галузі філософського знання: онтологія, гносеологія, філософська антропологія, етика, естетика, соціальна філософія. Функції філософії: світоглядна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна.

Філософія та світогляд. Структура світогляду: пізнавальний, ціннісно-нормативний, емоційно-вольовий компоненти. Міфологія і релігія як первинні історичні типи світогляду. Філософія і наука.

Тема 2. Філософія давнього та середньовічного сходу (Індія і Китай). Філософія античного світу

Східний шлях людського буття у світі та східний спосіб філософування. Філософія Індії. Філософія Китаю. Можливість ментального взаємовпливу Сходу і Заходу. Роль античної філософії для розвитку людства. Філософія Стародавньої Греції. Філософія Стародавнього Риму.

Класична філософія. Антропологічний поворот в давньогрецькій філософії. Вчення Сократа. Філософські системи Платона та Аристотеля. Філософія доби еллінізму. Вчення

кініків, стоїків та Епікура. Особливості римського етапу античної філософії. Початок синтезу античної філософії та християнства.

Тема 3. Філософія Середньовіччя та епохи Відродження

Релігійний характер середньовічного світогляду й філософії. Період апологетики та патристики. Схоластична філософія. Номіналізм та реалізм. Філософія епохи Відродження. Антропоцентричний характер світогляду та філософії доби Відродження.

Зв'язок мікро- та макрокосму в ренесансній філософії. Натурфілософські пошуки доби Відродження. Північне Відродження та ідеологія Реформації.

Тема 4. Філософія Нового часу та німецька класична філософія

Становлення модерного західноєвропейського суспільства як фактор нового етапу розвитку філософії. Наукова революція XVII ст. Філософські пошуки нових методів пізнання істини. Емпіризм (сенсуалізм) та раціоналізм як головні вектори філософських пошуків Нового часу (Френсіс Бекон, Рене Декарт).

Поняття німецької класичної філософії. Місце й роль німецької класичної філософії в історії світової філософської думки. Теорія пізнання та етика Іммануїла Канта. Філософська система і метод Георга Гегеля.

Тема 5. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні

Філософія древніх слов'ян і Київської Русі. Філософія Відродження. Філософія Києво-Могилянської академії. Філософія Г. Сковороди. Філософські погляди Т. Шевченка. Академічна філософія (Памфіл Юркевич). Філософська спадщина Дмитра Чижевського. Філософія України другої половини XIX-XX ст.

Тема 6. Тенденції розвитку сучасної філософії

Загальна оцінка і відмінні риси сучасної філософії, етапи її становлення. Діалектичний і історичний матеріалізм. Позитивізм і неопозитивізм. Філософія життя. Нігілізм Фрідріха Ніцше як філософський прояв кризових явищ в європейському суспільстві. Етичні та соціальні проблеми, пов'язані з ніцшеанством. Екзистенціалізм. Фрейдизм та неофрейдизм. Герменевтика. Структуралізм. Постмодернізм.

Тема 7. Онтологія

“Буття” як філософська категорія. Єдність і структурність буття. Категорія “матерія” у філософії. Сучасна наука про будову матерії. Рух, простір і час – атрибутивні властивості матерії. Соціальний простір та соціальний час як форми буття людей у культурі. Поняття і структура свідомості. Походження і сутність свідомості. Свідомість і мова. Проблема штучного інтелекту.

Тема 8. Гносеологія та філософія науки

Пізнання як предмет філософського аналізу. Суб'єкт та об'єкт пізнання. Емпіричний та теоретичний рівень пізнання. Проблема істини в філософії і науці. Абсолютна та відносна істина. Поняття науки, її види і функції. Поняття «нормальної науки», «наукової парадигми» та «наукової революції».

Форми і методи наукового пізнання. Науки «про природу» та «про культуру». Методологія побудови та перевірки наукової теорії. Роль інтуїції в пізнанні і творчості.

Тема 9. Філософська антропологія та соціальна філософія

Людина як предмет філософського аналізу. Людина як мікрокосм. Проблема життя та смерті в філософії. Поняття сенсу життя. Людина та суспільство. Природа людських

цінностей. Фактори людської активності. Суспільство як предмет філософського аналізу. Чинники розвитку суспільства. Роль особистості в історії. Пошуки «сенсу історії».

Проблема соціального прогресу. Проблема розриву між технічним та культурним розвитком сучасного суспільства. Форми суспільної свідомості (релігія, мораль, право, мистецтво, політика, філософія, наука). Глобальні проблеми сучасності в філософському вимірі. Зв'язок економіки із іншими галузями суспільства. Місце економічних чинників у системі суспільних та індивідуальних пріоритетів.

Таблиця бюджету навчального часу (год)

Тема / завдання	Бюджет навчального часу		
	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента
Модуль 1			
Тема 1	2	2	4
Тема 2	4	4	4
Тема 3	4	4	4
Тема 4	2	2	4
Тема 5	4	4	4
Тема 6	4	4	4
Підсумковий модульний контроль			
Модуль 2			
Тема 7	2	2	4
Тема 8	2	2	4
Тема 9	2	2	4
Підсумковий модульний контроль			
ІНДЗ			32
Всього:	26	26	68

Умовні позначення: ІНДЗ – індивідуальні навчально-дослідні завдання.

6. Методи навчання та система оцінювання

Методи навчання охоплюють як загальні освітні методи (лекція, бесіда, диспут, дискусія), так і спеціалізовані філософські методи пізнання, такі як метафізичний, діалектичний та формально-логічний, які є ключовими для аналізу та розуміння філософських ідей. Основними навчальними методами є розповідь, пояснення, робота з текстом, спостереження, а також різноманітні інтерактивні формати, як-от дискусії та дебати. Ці методи допомагають студентам не просто засвоювати філософські знання, а й критично мислити, аналізувати інформацію та формувати власну позицію.

Лекційні та практичні заняття проводяться в аудиторіях Інституту та/або з використанням технологій дистанційного навчання на платформі Zoom за допомогою поєднання різних форм та методів навчання.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. Робота на практичних заняттях передбачає опрацювання лекційного матеріалу з поєднанням таких форм і методів навчання, як дискусія, публічний виступ, тестування, кейс-завдання тощо.

Відпрацювання пропущених практичних занять відбувається в індивідуальному порядку під час консультацій (в очному режимі або в режимі on-line на платформі Zoom).

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ) мають за мету сформувати у студентів основи філософського знання, розуміння багатоваріантності шляхів культурного і цивілізаційного поступу людства та власного ставлення до них, особливості вирішення світоглядних запитів ХХІ століття, розкриття творчої ролі філософії в сучасній культурі.

Тему ІНДЗ студенти обирають довільно на початку вивчення дисципліни, виконують її у позааудиторний час, а результати презентують – під час вивчення відповідної теми курсу у формі доповіді з презентацією.

Теми ІНДЗ

1. Людина у світі цінностей: проблеми життєвого вибору.
2. Етика та естетика – людинознавчі науки.
3. Моральність – основа людської гідності у сучасному вимірі.
4. Закони моралі і закони суспільства: спільне і відмінне.
5. Світогляд і філософія: порівняльний аналіз.
6. Міфологія і філософія як форми знання: єдність і відмінність.
7. Віра і знання: проблеми розмежування.
8. Філософія і політика: проблеми взаємовпливу.
9. Філософсько-світоглядне значення проблеми "Схід-Захід" в її сучасному осмисленні.
10. Етичні настанови конфуціанства у баченні актуальних проблем моральності людини сьогодення.
11. Європейська культура і Сократова морально-етична спадщина.
12. Етика християнства: порівняльний аналіз етичних настанов православ'я, католицизму і протестантизму.
13. Жан-Поль Сартр про людину, її свободу.
14. Спонука і вчинок у моральних взаєминах.
15. Почуття і розум у моральному самовизначенні.
16. "Компроміс" із сумлінням і його наслідки.
17. Обов'язок чесноти чи "обов'язок" примусу?
18. Спілкування як розкіш і обов'язок.
19. Актуальність етикетної грамотності в умовах сьогодення.
20. Естетична думка в контексті історії: основні етапи розвитку.
21. Спорідненість естетики та етики у світлі ідеалу калокагатії.
22. Естетична виразність і естетичний смисл: діалектика взаємозв'язку.
23. Іммануїл Кант про природу естетичної цінності. Смисл поняття "доцільність без мети".
24. Художньо-естетична і наукова картини реальності: спільне та відмінне.
25. Ідеал прекрасного у світлі духовного саморозвитку особи.
26. Прекрасне і потворне: діалектика взаємозв'язку у житті.
27. Професійне самоутвердження особи і доброчесність.
28. Духовність та інтелект: завдання синтезу.
29. Моральні й соціальні виміри кар'єрно-професійних цінностей.
30. Моральні та правові цінності у контексті любові до мудрості.
31. Людина і пізнання. Чи приречена людина на пізнання?
32. Філософія і сучасна методологія науки: тенденції взаємозв'язку і взаємовпливу.
33. Ідеал людяності і цінність людського життя.
34. Масова свідомість: закономірності та деформації. Феномен натовпу.
35. Порівняльний аналіз основних концепцій походження свідомості.

Система оцінювання та вимоги

ІНДЗ оцінюється у 15 балів за наступними критеріями:

15 балів – чіткість і послідовність викладення матеріалу у формі презентації, в повному обсязі володіє матеріалом та активно відповідає на питання учасників обговорення.

10 балів – порушена логічна послідовність представлення матеріалу презентації, частково володіє інформацією, участі у дискусії не бере, відповісти на питання без допомоги викладача не може.

5 балів – студент виконав ІНДЗ без презентації, участі у дискусії не бере, відповісти на питання не може.

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених політикою оцінювання.

Тестування проводиться в формі онлайн-тестування в синхронному або асинхронному режимах.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота з навчального курсу проводиться на останньому занятті модуля у вигляді тестування.

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни «Філософія» є невід'ємною частиною освітнього процесу, спрямованою на поглиблення, узагальнення та закріплення знань. Вона включає такі основні види діяльності:

Підготовка до аудиторних занять передбачає опрацювання матеріалів пройдених лекцій для якісної роботи на наступних практичних заняттях.

Виконання практичних завдань передбачає аналіз та осмислення реальних життєвих ситуацій, етичних дилем, соціальних проблем та суспільних явищ з точки зору філософських концепцій, теорій та методів.

Самостійне опрацювання тем. Вивчення окремих тем або додаткових аспектів дисципліни, які винесені на самостійне опрацювання згідно з навчальною програмою.

Підготовка до контрольних заходів. Систематична підготовка до всіх видів поточного та підсумкового контролю, включаючи модульні контрольні роботи та іспит.

Науково-дослідна робота (за бажанням). Участь у роботі наукових гуртків, підготовка доповідей для студентських конференцій, написання тез або статей.

Таблиця розподілу балів (1-й семестр, Екзамен)

Тема/завдання	Робота на практ./семінар. занятті	Самостійна робота	ІНДЗ	Всього
Модуль I				
Тема 1	2	1		3
Тема 2	3	1		4
Тема 3	3	1		4
Тема 4	3	1		4
Тема 5	3	1		4
Тема 6	3	1		4
Модульна контрольна робота	10			10
Разом за I модуль	27	6		33
Модуль II				
Тема 7	3	1		4
Тема 8	3	1		4
Тема 9	3	1		4
ІНДЗ			15	15
Підсумковий контроль (екзамен)	40			40

Разом за II модуль	49	3	15	67
Загальна кількість балів за семестр	76	9	15	100

До екзамену допускаються студенти, які виконали усі види робіт, передбачені навчальним планом. Підсумкова оцінка з дисципліни складається з двох складових: стартової (заходи поточного контролю, максимум 60 балів) та екзаменаційної (завдання на іспиті, максимум 40 балів).

7. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

В освітньому процесі використовується мультимедійне обладнання для проведення лекційних та практичних занять.

8. Політика курсу

Для успішного засвоєння курсу здобувач освіти має регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття, активно працювати, своєчасно та якісно виконувати всі завдання для самостійної роботи та практичні завдання. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані у встановленому порядку. Курс передбачає дотримання принципів **академічної доброчесності**. Усі роботи (практичні, самостійні, контрольні) мають бути виконані самостійно. Виявлення плагіату, списування, фабрикації чи фальсифікації даних призведе до анулювання роботи з оцінкою «0».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D	задовільно	
60 - 67	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичний супровід дисципліни це сукупність усіх навчальних і методичних матеріалів, які використовуються для викладання курсу.

10. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Філософія: Навчально-методичний комплекс дисципліни (програма, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи та система оцінки знань студентів гуманітарних факультетів) / За ред. Л.В.Губерського. Київ: Вадекс, 2024. 84 с. <https://dphs.univ.kiev.ua/files/2024programa.pdf>
2. Данильян О. Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – 4-те вид., переробл. – Харків : Право, 2023. – 424 с. <https://jurkniga.ua/contents/filosofiya.pdf>
3. Сандюк Л.О. Основи філософії. Навчальний посібник. Центр учбової літератури, 2023. 412 с. <https://book-ye.com.ua/dovidnikova-literatura/navchal-na-literatura/pidruchnyky-ta-posibnyky/osnovy-filosofi-yi-navchalnyj-posibnyk/?srsltid=AfmBOopdOfNRNx1R4BYaTsjiLiO7xQ8UhVse0L928RaxKP6CwveZHXuw>
4. Філософія: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Частина 1 / автори-укладачі: М.П. Плахтій, Т.В. Сулятицька [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 184 с. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см <https://book-ye.com.ua/dovidnikova-literatura/navchal-na-literatura/pidruchnyky-ta-posibnyky/osnovy-filosofi-yi-navchalnyj-posibnyk/?srsltid=AfmBOopdOfNRNx1R4BYaTsjiLiO7xQ8UhVse0L928RaxKP6CwveZHXuw>
5. Філософія: навч. посіб. / О.П. Тімченко та ін. Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2022. 255 с.
6. Філософія як рефлексія духу: хрестоматія / Людмила Рижак; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, філософ. ф-т., Вид. 3-тє, перероб., допов. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 530 с.
7. Данильян О.Г. Філософія: навч. посіб. для підгот. до заліку та іспиту / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань. Харків: Право, 2021. 136 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/pidr_filos_2018.pdf
8. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. 403 с. URL: <https://surl.li/mbykzm>
9. Філософія: навч. посіб. для студентів гуманітарних факультетів / кол. авторів; кер. автор. кол. А.О. Приятельчук. Київ: Вадекс, 2021. С. 318–350.
10. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с. URL: <https://surl.li/emyswl>
11. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт. кол.; за ред. О.В. Рябіної, Л.І. Юрченко. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/12924/3/%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%281%29.pdf>

Додаткові:

12. Влада і суспільство: постмодерна перспектива: монографія / С.В. Пролеєв; НАН України, Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди. Київ: Дух і Літера, 2021. 359 с. URL: <https://surl.li/wmocjf>
13. Запороженко О.В. Філософія: курс лекцій із завданнями та тестами (Для студентів I курсу усіх напрямків навчання). – Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2018. – 253 с. <https://www.scribd.com/document/465128837/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C-docx>

14. Навчальний посібник з курсу «Філософія науки» / уклад. З.В. Стежко; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький: ЦНТУ, 2020. 93 с. URL: <https://surl.li/taipva>
15. Про закони. Про державу. Про природу богів / Марк Туллій Ціцерон; пер. з латини Володимир Литвинов. Львів: Апріорі, 2020. 392 с. <https://apriori-publishing.com/product/mark-tullej-zezeron-pro-zakoni-pro-derjavu-pro-prirodu-bogev>
16. Філософія як рефлексія духу: хрестоматія / Людмила Рижак; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, філософ. ф-т., Вид. 3-тє, перероб., допов. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 530 с. <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Ryzhak-L.-Filosofia-iak-refleksia-dukhu-navchalnyy-posibnyk.pdf>
17. Філософія: навчальний посібник / О.П. Тімченко, І.В. Козій, М.А. Пігош, А.В. Шевчук; за ред. проф. О.П. Тімченка. Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2022. 256 с.
18. Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою). URL: <https://plato.stanford.edu>
19. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. Філософія: Підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35525/2/O_Shepetiak_Philosophy_IFF.pdf
20. Шукалович А. М. Філософія : навч.-метод. посіб. / А. М. Шукалович, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Відокремлений структурний підрозділ "Педагогічний фаховий коледж Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка". – Львів : Растр-7, 2022. – 192 с. <https://odnb.odessa.ua/vnn/book/15915>

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
2. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Український філософський фонд. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/aefdbbcf-4397-46b7-9130-0e616a4f5b52/content>
4. Філософія без кордонів. ПлатонаНет. URL: <https://sites.google.com/site/osvitnires/nauka/filosofia>

21.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>.
3. Український філософський фонд. URL: www.philosophy.ua.
4. Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою).
URL: <http://plato.stanford.edu>.
5. Філософія без кордонів. ПлатонаНет. URL: <http://platonanet.org.ua>.